

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE RESPINGERE

a sesizării nr. 40 a/2013
pentru controlul constituționalității unor prevederi
ale articolului 1242 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova

CHIȘINĂU

10 octombrie 2013

Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA, *judcători*,
cu participarea dnei Aliona Balaban, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 13 septembrie 2013,
înregistrată la aceeași dată,
Examinând preliminar sesizarea menționată,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 10 octombrie 2013 în ședință închisă,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La 13 septembrie 2013, deputatul în Parlament dl Simion Grișciuc a adresat Curții Constituționale sesizarea privind controlul constituționalității sintagmei „poate rezilia contractul și” din art. 1242 alin.(1) al Codului civil.

A. Motivele sesizării

2. Motivele sesizării, astfel cum au fost expuse de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

3. Articolele 1236 -1245 ale Codului civil reglementează contractul de credit bancar. Condițiile, modalitatea și efectele de reziliere a contractului sunt stabilite la art. 1242 din Codul civil.

4. Potrivit alineatului (1) al articolului 1242, *creditorul poate rezilia contractul* și cere restituirea creditului și a sumelor aferente dacă: a) debitorul a devenit insolubil; b) debitorul nu a oferit garanțiile cerute sau a redus fără acordul creditorului garanțiile oferite; c) debitorul nu plătește dobânda în termenul stabilit; d) debitorul nu a executat obligația de restituire a cel puțin 2 tranșe ale creditului, atunci când contractul prevede restituirea creditului în rate; e) există alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

5. În opinia autorului sesizării, sintagma contestată contravine articolelor 16, 20, 55, 127, 130 din Constituție.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 55 Exercitarea drepturilor și a libertăților

„Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.”

Articolul 127 Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.”

Articolul 130 Sistemul financiar - creditar

„(1) Formarea, administrarea, utilizarea și controlul resurselor financiare ale statului, ale unităților administrativ-teritoriale și ale instituțiilor publice sînt reglementate prin lege.

(2) Moneda națională a Republicii Moldova este leul moldovenesc.

(3) Dreptul exclusiv la emisia monetară aparține Băncii Naționale a Republicii Moldova. Emisia se efectuează conform deciziei Parlamentului.”

7. Prevederile relevante ale Codul civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1107- XV din 6 iunie 2002 (M. O., 2002, nr. 82-86, art. 661), sunt următoarele:

Articolul 1 Bazele legislației civile

„(1) Legislația civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea, inviolabilității proprietății, libertății contractuale, inadmisibilității imixtiunii în afacerile private, necesității de realizare liberă a drepturilor civile, de garantare a restabilirii persoanei în drepturile în care a fost lezată și de apărare judiciară a lor.

(2) Persoanele fizice și juridice sânt libere să stabilească pe bază de contract drepturile și obligațiile lor, orice alte condiții contractuale, dacă acestea nu contravin legii.

(3) Drepturile civile pot fi limitate prin lege organică doar în temeiurile prevăzute de Constituția Republicii Moldova.”

Articolul 602 Răspunderea pentru neexecutarea obligației

„(1) În cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă.

(2) Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

(3) Repararea prejudiciului cauzat prin întârziere sau prin o altă executare necorespunzătoare a obligației nu-l eliberează pe debitor de executarea obligației în natură, cu excepția cazurilor când, datorită unor circumstanțe obiective, creditorul pierde interesul pentru executare.

(4) Dreptul creditorului de a cere despăgubiri în locul prestației se exercită în condițiile suplimentare de la art. 609. Creditorul poate cere despăgubiri pentru întârzierea executării obligației doar în condițiile suplimentare privind întârzierea prevăzute la art. 617. În cazul unui contract sinalagmatic, creditorul poate cere despăgubiri pentru neexecutarea obligației debitorului doar după rezoluțiune, conform art. 737.”

Articolul 667 Libertatea contractului

„(1) Părțile contractante pot încheia în mod liber, în limitele normelor imperative de drept, contracte și pot stabili conținutul lor. Dacă, în scopul protecției intereselor

prioritare ale societății sau ale unui individ, efectele unui contract depind de încuviințarea autorităților statului, limitările și condiționările trebuie reglementate prin lege.

(2) Obligarea la încheierea unui contract este interzisă, cu excepția cazurilor când obligația de a contracta este prevăzută de prezentul cod, de lege sau dacă reiese dintr-o obligație asumată benevol.

(3) Părțile pot încheia contracte care nu sînt prevăzute de lege (contracte nenumite), precum și contracte care conțin elemente ale diferitelor contracte prevăzute de lege (contracte complexe).”

Articolul 668

Forța obligatorie a contractului

„[...]”

(3) Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților dacă legea nu prevede altfel.”

Articolul 735

Rezoluțiunea în cazul neexecutării esențiale

„(1) O parte poate rezolvi contractul dacă există o neexecutare esențială din partea celeilalte părți.

(2) Pentru determinarea neexecutării esențiale, în special se iau în considerare următoarele circumstanțe:

a) neexecutarea privează substanțial creditorul de ceea ce acesta se aștepta de la executarea contractului, cu excepția cazului când debitorul demonstrează că nu a prevăzut și nu putea să prevadă în mod rezonabil rezultatul scontat;

b) executarea întocmai a obligațiilor ține de esența contractului;

c) neexecutarea este intenționată sau din culpă gravă;

d) neexecutarea dă temei creditorului să presupună că nu poate conta pe executarea în viitor a contractului.”

Articolul 748

Rezilierea contractelor cu executare succesivă pentru motive temeinice

„(1) Dacă motivul rezilierii constă în neexecutarea unei obligații contractuale, rezilierea este admisibilă numai la expirarea fără rezultat a unui termen de remediere (termen de grație) sau după o somație rămasă fără efect. Dispozițiile art. 709–711 se aplică în modul corespunzător.

(2) Contractele cu executare succesivă în timp pot fi reziliate de orice parte pentru motive întemeiate, fără respectarea unui termen de grație sau de somație. Există motiv întemeiat atunci când, luându-se în considerare toate împrejurările cazului și interesele ambelor părți, nu se poate pretinde nici uneia dintre ele continuarea raporturilor contractuale până la expirarea termenului de grație sau de somație.”

Articolul 1242 Rezilierea contractului

„(1) Creditorul poate rezilia contractul și cere restituirea creditului și a sumelor aferente dacă:”

- a) debitorul a devenit insolubil;
- b) debitorul nu a oferit garanțiile cerute sau a redus fără acordul creditorului garanțiile oferite;
- c) debitorul nu plătește dobânda în termenul stabilit;
- d) debitorul nu a executat obligația de restituire a cel puțin 2 tranșe ale creditului, atunci când contractul prevede restituirea creditului în rate;
- e) există alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

(2) Rezilierea contractului suspendă imediat utilizarea creditului, însă creditorul va acorda debitorului un termen de cel puțin 15 zile pentru restituirea sumelor utilizate și a sumelor aferente.

(3) Debitorul poate, în orice moment, să anunțe rezilierea contractului de credit, ce prevede plata unei dobânzi fluctuante, cu condiția notificării creditorului în termen de 7 zile de la primirea notificării despre modificarea dobânzii.

(4) Debitorul poate rezilia contractul în care s-a convenit asupra unei dobânzi fixe pentru un anumit termen dacă obligația de plată a dobânzii încetează înaintea termenului stabilit pentru restituirea creditului și nu se convine asupra unei alte dobânzi. Termenul de preaviz este de 15 zile.

(5) Rezilierea pentru motivul indicat la alin.(1) lit. d) produce efecte doar atunci când creditorul a acordat debitorului un termen de 15 zile pentru plata sumei restante, iar plata nu a fost făcută.”

Articolul 1245

Repararea prejudiciului în cazul rambursării anticipate a creditului

„Dacă debitorul rambursează creditul înainte de scadență, creditorul este în drept să ceară reparația prejudiciului cauzat prin rambursare anticipată cu deducerea sumelor economisite, luându-se în considerare creditul ce s-ar fi putut acorda din contul acestor mijloace. La calcularea prejudiciului, se ține cont atât de venitul ratat al creditorului, cât și de cheltuielile evitate de debitor prin rambursarea înainte de termen a creditului.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

8. Potrivit autorului sesizării, prin excluderea sintagmei „*poate rezilia contractul și*” de la art. 1242 alin. (1) al Codului civil se va asigura o

reconfigurare a dreptului băncii de a înceta contractul de credit într-o autentică obligație de reziliere.

9. Autorul consideră că, în cazul raporturilor juridice de creditare, prin actualele reglementări se condamnă buna-credință a debitorului, deoarece se urmărește patrimoniul acestuia, exact ca și în cazul unui debitor de rea credință. Astfel, indirect se admite o discriminare și se încalcă articolul 16 din Constituție, coroborat cu articolul 55.

10. Potrivit argumentelor invocate în sesizare, prin controlul constituționalității sintagmei contestate se va garanta diferențierea debitorilor de bună și rea-credință, în sensul separării regimurilor juridice aplicabile acestora, și gestionarea diligentă a mijloacelor financiare de stat transmise pe piața de credite, pentru a se evita prejudicierea puterii economice a monedei naționale.

Aprecierea Curții

11. Curtea reține că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea privind controlul constituționalității legilor ține de competența Curții Constituționale.

12. Articolele 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale abilitază deputatul în Parlament cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

13. Curtea reține că, în speță, sesizarea vizează controlul constituționalității sintagmei „*poate rezilia contractul și*” din art. 1242 alin.(1) al Codului civil.

14. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

15. La fel, prin prevederile articolului 31 alin. (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale legislatorul a stabilit expres că Curtea Constituțională examinează în exclusivitate probleme de drept.

16. În același timp, conform stipulațiilor legale privind competențele sale, Curtea admite spre examinare sesizarea care conține date pertinente ce confirmă concluzii referitoare la obiectul acesteia și reflectă direct și efectiv justetea cerințelor enunțate.

17. Supunând examinării preliminare datele referitoare la obiectul sesizării, Curtea observă că domeniul vizat de obiectul acesteia ține de **relațiile civile contractuale**, în special de dreptul creditorului de a rezilia

contractul de credit bancar, în cazul în care se atestă o situație prevăzută de art. 1242 din Codul civil.

18. Astfel, Curtea relevă că, potrivit art. 1 al Codului civil, legislația civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea, **libertății contractuale, inadmisibilității imixtiunii în afacerile private**, necesității de realizare liberă a drepturilor civile, de garantare a restabilirii persoanei în drepturile în care a fost lezată și de apărare judiciară a lor.

19. Persoanele fizice și juridice **sunt libere să stabilească pe bază de contract drepturile și obligațiile lor**, orice alte condiții contractuale, dacă acestea nu contravin legii.

20. *Principiul libertății contractuale* este dezvoltat în art. 667 al Codului civil, potrivit căruia părțile contractante pot încheia în mod liber, în limitele normelor imperative de drept, contracte și pot stabili conținutul lor.

21. *Principiul inadmisibilității imixtiunii în afacerile private* se manifestă prin faptul că intervenția puterii publice în raporturile contractuale are caracter excepțional. Numai părțile, prin acordul lor, pot modifica sau rezilia un contract valabil încheiat (art. 668 alin.(3) din Codul civil).

22. Un principiu de bază care guvernează domeniul dreptului contractelor este *principiul favorizării contractului (favor contractus)*, care se manifestă prin faptul că reglementările în respectiva materie au ca scop privilegierea existenței contractului, menținerea raporturilor contractuale cu preferință față de desființarea lor.

23. În acest sens, Codul civil consacră regula, potrivit căreia rezoluțiunea (rezilierea) contractului este admisă doar în cazul unei neexecutări esențiale (art. 735).

24. Prevederile cuprinse în art. 1242 alin. (1) din Codul civil, care stipulează temeiurile de reziliere a contractului de credit bancar, reprezintă o aplicare a regulilor generale privind rezoluțiunea (rezilierea) contractului, prevăzute în art. 735 din Codul civil, la instituția contractului de credit bancar.

25. Potrivit reglementărilor Codului civil, în cazul în care există o neexecutare esențială a obligațiilor asumate de către una din părți, cealaltă parte are posibilitatea de a alege una din următoarele opțiuni: a) să invoce excepția de neexecutare a contractului; b) să ceară executarea silită în natură (dacă aceasta este posibilă) sau executarea prin echivalent (despăgubiri), sau c) să rezoluționeze contractul, pretinzând eventual și despăgubiri.

26. Acest drept de opțiune reprezintă expresia echilibrului necesar dintre principiul forței obligatorii a contractului, principiul executării în natură și cu bună credință a obligațiilor asumate și principiul echității.

27. Curtea menționează că ține de prerogativa Parlamentului reglementarea raporturilor juridice civile, în general, și a celor din

domeniul contractelor bancare, în special, inclusiv drepturile și obligațiile participanților la aceste raporturi, în conformitate cu principiile de care sunt guvernate acestea.

28. În temeiul celor expuse supra, Curtea Constituțională constată că în sesizare nu se atestă un raport direct de cauzalitate între normele contestate și prevederile constituționale invocate.

29. De asemenea, Curtea constată că sesizarea nu conține date pertinente ce ar confirma concluzii referitoare la obiectul acesteia și ar reflecta direct și efectiv justețea cerințelor enunțate.

30. În contextul celor elucidate mai sus, Curtea consideră că obiectul sesizării excede domeniului său legal de competență, deoarece problemele abordate în sesizare țin de oportunitate, și nu de constituționalitate, respectiv, sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru exercitarea controlului constituționalității și, deci, nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

În conformitate cu prevederile articolelor 24 alin. (1), 26 alin. (1), 31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6 alin. (1) și alin.(2), 39 alin.(2), 40 alin. (3), 61 alin.(3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se respinge* sesizarea privind controlul constituționalității sintagmei „*poate rezilia contractul și*” din articolul 1242 alin.(1) al Codului civil al Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău,
10 octombrie 2013, nr. 15
Dosarul nr. 40a/2013*